

REPARASJON AV SIKKERHETSSTRUKTURER PÅ ANLEGGSMASKINER

I nærmere 8 år har det gått en diskusjon rundt reparasjon av sikkerhetssystemene ROPS, FOPS og TOPS på anleggsmaskiner. Maskingrossisternes Forening ser at det er mange forskjellige utsagn og meninger om saken, og vi ønsker derfor å presisere vårt syn i saken.

Det var lenge en oppfatning om at anleggsmaskiner ikke hadde så lett for å rulle rundt, men etter tilbakemeldinger om alvorlige ulykker i flere deler av verden, ble det klart at det var behov for å implementere et sikkerhetssystem som beskytter fører dersom maskinen skulle rulle rundt. For å sikre kvaliteten og harmoniserte krav mellom produsentene, har derfor ISO/TC 127 en teknisk komite i International Organization for Standardization (ISO) utarbeidet egne standarder for sikkerhetsstrukturer som skal ivareta maskinførers liv og helse.

Standarden ISO 12117-2 beskriver hvilke destruktive og ikke-destruktive tester som kreves i design og produksjon av ROPS, krav til design-endringer, modifikasjoner og reparasjoner. Kravene er mange i forhold til at konstruksjonen skal gjennom en rekke fysiske tester som viser hvilke krefter som skal til før den deformeres slik at fører kan bli skadd. Det betyr at mange hytter blir ødelagte før man har det endelige designet som godkjennes. Etter dette er det ikke lov å gjøre endringer som å bore hull, sveise fast utstyr eller kappe i konstruksjonen uten at fabrikanten kan gjøre tilsvarende tester ved fysiske tester eller datasimuleringer (for mindre endringer). Uten en slik test kan man ikke klassifisere hytten som en ROPS. Standarden er soleklar på at en struktur som er blitt endret eller reparert uten særskilt autorisasjon fra fabrikant ikke er i overenstemmelse med kravene til godkjent ROPS.

Vi er enig med forsikringsselskapene i at denne standarden ikke forbyr en arbeidsgiver i å bytte ut deler av ROPS etter en skade, det er ikke en lov som sier at dette er forbudt. Arbeidstilsynet har utredet saken og svarer klart at arbeidsgiver har lov til å gjøre endringer på utstyr i dennes eierskap eller disposisjon. MEN, Arbeidstilsynet er også klar på at det er arbeidsgivers ansvar at maskinen etter reparasjon tilfredsstillere kravene til førervern som gjaldt på det tidspunktet maskinen ble produsert og satt i omsetning. Det vil si at ansvaret for sikkerheten er overført fra fabrikant til arbeidsgiver dersom man reparerer en sikkerhetsstruktur uten fabrikantens autorisasjon.

Fra forsikringsselskapene har det vært hevdet at det finnes to verksteder i Norge som er sertifisert for reparasjon av ROPS, dette vil vi på det sterkeste motgå. At man har en ISO-sertifisering på sveising betyr ikke at man er sertifisert for konstruksjon og simulering av skader på gravemaskiner. Vi har også sett dokumentasjon som sier at disse to står i en særstilling i forhold til godkjenning for reparasjon av ROPS som norske forhandlere ikke har. MGFs medlemmer får en særskilt autorisasjon og en reparasjonsprosedyre fra fabrikanten i de tilfeller hvor en reparasjon blir godkjent. Det vil si at man ved å bruke MGFs medlemmer til reparasjon av hytten, fortsatt vil ha en godkjent sikkerhetsstruktur og fabrikantens garantier til sikkerhet er opprettholdt.

Så kan man gjerne peke på at en ISO-standard ikke er gjeldene i norsk rett, men MGF anser at risikoen for alvorlig førerskade ved velt av gravemaskin har vært vurdert som høy ettersom vi også har en gjeldene norsk standard som omtaler ROPS, FOPS og TOPS. NS-EN-474-1 har en egen paragraf som understreker at dersom noen part av en sikkerhetsstruktur får en deformasjon skal sikkerhetsstrukturen byttes i henhold til fabrikants spesifikasjon. Igjen det er ikke norsk lov, men det er en standard som er utarbeidet for å sikre livet til fører av maskinen.

MGF og våre medlemmer har aldri nektet for at man kan reparere en ROPS/TOPS/FOPS, men vi ønsker å garantere for en videre sikkerhet for fører, og at arbeidsgiver kan vite at ansvaret denne har i forhold til maskinoperatør er ivaretatt. Vi er derfor ikke mot reparasjon av sikkerhetsstrukturer, men våre medlemmer kan ikke gjennomføre reparasjoner hvor fabrikant skriftlig har gitt tilbakemelding om at reparasjon ikke kan utføres uten at sikkerheten forringes.

I tillegg har det vært hevdet fra forsikringsbransjene at sakkyndig kontrollør ikke kan nekte å godkjenne en maskin som har vært reparert av verksteder som forsikringsselskapene har godkjent. En av de viktigste formålene med sakkyndig periodisk kontroll er å avdekke alle feil/mangler som virker inn på fortsatt sikker bruk av utstyret og som krever utbedring før videre bruk. Som sakkyndig kontrollør skal du bruke din kompetanse og samvittighet for å bidra til at bygg- og anleggsbransjen skal være en sikker arbeidsplass. Så lenge en kontrollør vet at fabrikant har gitt tilbakemelding om at sikkerheten er redusert ved å reparere ROPS, er det umulig å signere på at det ikke er en feil / mangel på utstyret som påvirker sikkerheten.

Dersom en eier av maskinen / arbeidsgiver ikke oppgir til kontrollør at ROPS/FOPS/TOPS har vært reparert, vil dette være å tilbakeholde viktig informasjon om maskinen. En kontroll vil derfor kunne være gjort på feil premisser og i ettertid bli kjent ugyldig fra selskapet som godkjente maskinen. I tillegg vil det ved en senere ulykke som skyldes svikt i sikkerhetsstrukturen, kunne tilbakeføres ansvar til tidligere maskineier som lot maskinen repareres uten nødvendig godkjenning fra fabrikant.

Igjen har Arbeidstilsynet sagt at det ikke er ulovlig å reparere sikkerhetsstrukturer, men at arbeidsgiver er ansvarlig for å dokumentere at utstyret tilfredsstillende de samme kravene til førervern som gjaldt på det tidspunktet maskinen ble produsert. Kravene ved produksjon er en destruktiv test som gjør at hytten påføres skader for å se at førerplassen fortsatt har tilstrekkelig volum for at fører ikke blir skadet eller enda være drept. I de tilfellene hvor kontrollør har skriftlig dokumentasjon fra fabrikant om at en sikkerhetsstruktur ikke kan repareres, må det da foreligge nye tester som tilsvarer det hytten gikk gjennom da designet og fabrikkasjonsprosessen ble godkjent. Det vil da være den som har gjennomført disse testene som nå har ansvaret for sikkerheten, og foreligger det ikke en slik test er det ifølge arbeidstilsynet arbeidsgiver selv som har ansvaret dersom en fremtidig fører blir skadet i den aktuelle hytten. Som arbeidsgiver skal du være ditt ansvar bevisst og vit at kontrollørene er der for å sikre at du og din virksomhet ikke kan lastes for reparasjoner som ikke fabrikant godkjenner.

Foreningen har fått tilsendt kommunikasjon hvor aktører i forsikringsbransjen uttaler at en sakkyndig kontrollør ikke kan sette feilkode på en hytte som er reparert av en av forsikringsselskapets godkjente selskap. I 2017 ble det endelig avgjort av Det Kongelige Arbeids og Sosialdepartementet at en sakkyndig kontrollør kan underkjenne en maskin som denne vurderer å ha en feil eller mangel som virker inn på fortsatt sikker bruk som følger av reparasjon av sikkerhetsstruktur. Forsikringsselskapet i denne saken anket saken via Direktoratet for arbeidstilsynet til departementet, og departementet opprettholdt avisningen av klagen. Saken var også klaget inn til Norsk Sertifisering AS som konkluderte med at den sakkyndige kontrollen var utført i samsvar med gjeldene forskriftskrav og avviste klagen.

Vi understreker derfor at maskineier ved skade på hytte som er klassifisert som ROPS/FOPS eller TOPS skal kontakte importør / forhandler som tar bilder og sender dokumentasjon til fabrikant for vurdering av om reparasjon kan gjennomføres. Importør / forhandler vil da motta enten en autorisasjon til reparasjon med prosedyrer eller tilbakemelding om at hytte må byttes som dokumentasjon til maskineier.

MGF er av den oppfatning av at en anleggsmaskin hvor maskineier har fått gjennomført en reparasjon av ROPS uten fabrikantens skriftlige autorisasjon, ikke lenger har en sikkerhetsstruktur som kan klassifiseres som ROPS. Det vil da være maskineier og/eller arbeidsgiver som bærer enhver risiko i forhold til ulykker og andrehåndsverdi knyttet til den aktuelle maskinen.